

BACKGROUND REPORT

PRAGUE PRAŽSKÝ
STUDENT STUDENTSKÝ
SUMMIT

WTO

Prověrka obchodní politiky

Byť tomu název nenapovídá, Mechanismus prověrky obchodní politiky (TPRM - *Trade Policy Review Mechanism*; MEPC – *Mécanisme d'examen des politiques commerciales*) je jedním ze základních pilířů činnosti Světové obchodní organizace (WTO), který má dopad na všechny dohody o mezinárodním obchodu. Zavedením tohoto mechanismu se propojil celý mnohostranný obchodní systém, neboť uvádí v život nejen soubor pravidel světového obchodu, ale umožňuje pravidelné a systematické kontrolování jeho naplňování.

1. Historický exkurz

Neuspokojivá ekonomická situace v 80. letech, tlak rozvojových zemí a zejména nerespektování řady závazků ze strany vyspělých zemí vedly smluvní strany Všeobecné dohody o clech a obchodu (GATT) v září 1986 ke svolání ministerské konference v uruguayském Punto del Este. Toto osmé kolo mnohostranných obchodních jednání GATT bylo v roce 1994 zakončeno vznikem WTO (a zavedením všech jeho stávajících pilířů činnosti).

Ale již předtím - v roce 1988 - byl během Uruguayského kola jednání schválen TPRM s cílem tvořit platformu pro diskusi nad obchodními politikami jednotlivých ekonomik. Jednalo se o první výsledek kola.

Na základě Dohody o prověrkách obchodní politiky, která je dnes nedílnou součástí Dohody o vzniku WTO (obdobně jako GATT, GATS, Dohoda o urovnávání sporů a další) byl zřízen Orgán pro přezkoumávání obchodní politiky (*Trade Policy Review Body*, TPRB), jehož členy se stali automaticky všichni členové WTO. Tento orgán, jemuž v současnosti předsedá vyslanec Chile Mario Matus, sestavuje plán pro provádění prověrek jednotlivých zemí pro každý rok, poskytuje prostor pro projednání předložených zpráv a zabezpečuje jejich zveřejňování.

2. Smysl a cíl TPRM

Základním smyslem Mechanismu přezkoumávání obchodní politiky tak, jak je zakotven v Dohodě o WTO, je přispět k dodržování pravidel a závazků WTO jednotlivými členy Organizace a usnadnit tak působení mnohostranného obchodního systému a ještě více motivovat členy k dodržování přijatých závazků.

Nedílnou součástí mechanismu je též snaha o objasnění vlastní obchodní politiky ostatním členům WTO a posilování vzájemné informovanosti mezi účastníky jednání. Mechanismus umožňuje pravidelné kolektivní zvážení a zhodnocení obchodní politiky a obchodních praktik jednotlivých členů a jejich dopad na působení mnohostranného obchodního systému.

Každý ze smluvních instrumentů WTO předpokládá, že členové WTO budou informovat o svém obchodněpolitickém režimu v různých oblastech – kupříkladu Dohodou o zemědělství je Výbor pro zemědělství povinen přezkoumávat na základě poskytnutých údajů pokrok v plnění stanovených závazků. V rámci WTO existuje a

bude se stále více prohlubovat obrovská databáze údajů o jednotlivých segmentech obchodní politiky jednotlivých členů, jde však o informace do značné míry roztržité do svých tématických celků. Opatřit si celkový pohled na obchodněpolitické klima je dalším smyslem mechanismu obchodní prověrky.

Cílem mechanismu je nejen zajistit co nejvyšší transparentnost regulačních mechanismů v rámci politik jednotlivých států, ale i bezprostředně zpřístupnit tyto poznatky privátní sféře a umožnit tak komplexní vyhodnocení i přizpůsobení se dopadům jednotlivých obchodních politik. Pro jednotlivce i společnosti na trhu je svým způsobem nutností mít co nejvíce informací o podmínkách obchodování v té které zemi. Informace z prověrky obchodní politiky bývají ihned po ukončení procesu zveřejňovány, a tak pomáhají zabraňovat nepříjemným překvapením.

3. Mechanismus přezkumu

Obchodní politika a praktiky všech členů jsou přezkoumávány v určitých intervalech. U čtyř nejvýznamnějších účastníků světového obchodu, tj. EU, USA, ČLR a Japonska probíhá přezkoumávání každé dva roky, u šestnácti dalších zemí v pořadí dle podílu na světovém obchodě (Austrálie, Brazílie, Hongkong, Indie, Indonésie, Kanada, Korejská republika, Malajsie, Mexiko, Norsko, Saudská Arábie, Singapur, Švýcarsko, Thajsko, Tchaj-wan a Turecko) je obchodní politika posuzována každé čtyři roky. Ostatní členové jsou před TPRB slyšeny každých šest let, nicméně pravidla umožňují stanovit delší časové období pro LDCs (Least Developed Countries) (kupříkladu Pobřeží slonoviny bylo naposledy podrobeno zkoumání v roce 2001).

Členské státy WTO pravidelně informují organizaci – a jejím prostřednictvím i další členy – o zvláštních opatřeních, obchodní politice či jiných oznámeních („notifikaci“) se vztahem k obchodu. V určeném intervalu jsou pak jednotlivé státy vyzvány k představení své politiky před TPRB, který posuzuje obchodní politiku členských států na základě dvou předložených dokumentů:

- 1) Komplexní zpráva člena WTO, jehož obchodní politika a praktiky jsou podrobeny zkoumání.
- 2) Zpráva připravená sekretariátem WTO, v níž jsou zahrnuta zjištění o obchodní politice na základě průběžných notifikací a konzultací s představiteli dotyčné země.

Cílem zprávy sekretariátu WTO je sumarizovat ohlášené notifikace a vzít v úvahu i další související otázky. Mezi další důležité dokumenty patří - vzhledem k nedostatku času na samotném zasedání - předem zaslané otázky jednotlivých členů WTO přezkoumávanému členovi a jeho odpovědi na ně.

Přezkoumávání se neomezuje pouze na obchodní politiku dané země, cílem zkoumání jsou i otázky ekonomického prostředí, včetně fiskální politiky a makroekonomické stability, zaměstnanosti, obchodu, životního prostředí či úrovně ochrany práv duševního vlastnictví.

Celý mechanismus je založen na prezentaci obou zpráv a následné rozpravě nad nimi. Výsledkem přezkumu je jednak souhrnná zpráva o politice členského státu se vztahem k obchodu, která umožňuje široké veřejnosti se seznámit s obchodními praktikami dotyčné země, ale i neméně důležitá zpětná vazba smluvních partnerů k této politice a informace o postavení dané země v ekonomickém prostředí, což je realizováno formou protokolu ze zasedání. Po prověrce v Orgánu jsou obě zprávy spolu s protokolem z příslušného jednání zveřejněny.

4. Další součástí TPRM

Mechanismus prověrek se neustále rozvíjí a zdokonaluje. Institucionalizovaným mechanismem zlepšování prověrek jsou tzv. *TPRM Appraisal*, probíhající většinou v pětiletém intervalu (v současné době tedy běží již čtvrtý v pořadí). Výsledky těchto diskuzí nad možnostmi zlepšování jsou představovány ministerské konferenci k posouzení. V současné době nepanuje shoda nad dalším pokrokem ve vývoji a zefektivnění mechanismu.

Součástí práce TPRB v rámci TPRM je též monitorovací činnost, zejména každoroční zpráva o rozvoji mezinárodního obchodního prostředí. Od vypuknutí krize v roce 2008 se též v rámci TPRM monitorují veškerá opatření v mezinárodním obchodě s cílem zamezit, či alespoň upozornit na nová protekcionistická opatření. Pravidelný mandát k monitorování však není dosud součástí oficiálních pravidel WTO. Do značné míry je výsledkem aktivit skupiny G20 a Generálního ředitele WTO, jejichž snahou je zakotvit tento monitoring do procedur v rámci nadcházející ministerské konference.

Stránky WTO o přezkoumávání obchodní politiky:
www.wto.org/english/tratop_e/tpr_e/tpr_e.htm

5. Zdroje

Dvořák Pavel: Základy mezinárodní obchodní politiky, Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999

Evenett, Simon J., Hoekman, Bernard M. (eds.): Economic development and multilateral trade cooperation, Washington: World Bank, 2006

Šroněk Ivan: Světová obchodní organizace, Praha: Vysoká škola ekonomická, 2001
Štěrbová Ludmila: Aktuální otázky vývoje Světové obchodní organizace, Praha: Vysoká škola ekonomická – Fakulta mezinárodních vztahů, 2001

Trade policy reviews: ensuring transparency In *Understanding the WTO* [online],
www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/agrm11_e.htm, poslední přístup 30. 6. 2011

The Trade Policy Review Body (TPRB) [online],
www.wto.org/english/tratop_e/tpr_e/tprbdy_e.htm, poslední přístup 30. 6. 2011

Zpracování: Tomáš Konečný

Redakční úprava: Petra Pejchová, Votěch Fiala, Laura Havlová, Dominika Holečková, Filip Chráska, Tomáš Konečný, Jan Potucký, Thu Thuy Truong, Jan Zipser

Grafická úprava a tech. spolupráce: Zuzana Procházková

Odborná spolupráce: Výzkumné centrum AMO (ředitel JUDr. PhDr. Tomáš Karásek, PhD.)

Vydala Asociace pro mezinárodní otázky pro potřeby XVII. ročníku Pražského studentského summitu.

© AMO 2011

Model OSN

Asociace pro mezinárodní otázky,
Žitná 27, 110 00 Praha 1
Tel./fax: +420 224 813 460,
e-mail: summit@amo.cz,
IČ: 65 99 95 33

»www.amo.cz«

»www.studentsummit.cz«

TOP PARTNEŘI

GENERÁLNÍ PARTNER
MODELU OSN

HLAVNÍ PARTNER
MODELU OSN

HLAVNÍ PARTNER
MODELU NATO

Ministerstvo zahraničních věcí
České republiky

MODEL NATO IS CO-SPONSORED BY
THE NORTH ATLANTIC TREATY ORGANIZATION

HLAVNÍ PARTNER
MODELU EU

Zastoupení
Evropské komise
v České republice

PARTNER ZAHÁJENÍ

PARTNER JEDNÁNÍ

UNIVERZITNÍ
PARTNER

DODAVATELÉ SLUŽEB

MEDIÁLNÍ PARTNEŘI

RESPEKT

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY

PARTNER CHRONICLE

**Asociace
pro mezinárodní
otázky**
Association
for International
Affairs

Pražský studentský summit
projekt Asociace pro mezinárodní otázky